

Jubilál a SZOTE fogklinikája

A díszes, iniciális címlapon áll: A szegedi fog- és szájbeteg klinika története. Az album 1924-től több mint négy évtized hiteles történetének krónikája; különböző kézírással megörökítettek ebben az emlékkönyvben minden lényeges eseményt, személyi és anyagi vonatkozású változást.

Ebből az albumból olvastam ki részint azt, ami a Fogászati és Szájsebészeti Klinika éppen jubiláló intézményének történetéhez és előtörténetéhez tartozik, részint dr. Tóth Károlyt, a klinika igazgatóját, dr. Mari Lajos adjunktussal és Machánszky József vezető fogtechnikussal való beszélgetés során jutottam azokhoz az információkhoz, melyeket most továbbadok.

szeti rendelést. 1956-ban bekapcsolódott az intézet az iskolafogászati ellátásba. A tízéves jubileum idején az intézet személyi állománya lényegesen más képet mutatott, mint első példánk esetében: igazgató, 1 docens, 1 adjunktus, 5 tanársegéd, 2 klinikai orvos, 4 központi gyakornok, 2 SZTK főorvos, 1 technikai laborvezető, 1 fogtechnikus, 1 fogtechnikus ipari tanuló, 11 asszisztens és 6 főny kisegítő személyzet dolgozik.

Az 1962/63-as oktatási év első felében 16 hallgatóval megkezdtek a fogorvosképzést, azelőtt

orvostudomány szakágazatainak fejlődése azonban ezt a továbbiakban lehetetlenné tette. 1960 óta vannak meg ezek az osztályok: szájszészet, fogszabályozás, gyermekfogászat, konzervatív fogászat, fogpótlást, paradontológia, röntgen, orális biológia és patológia. Ebben a felsorolásban egyben bennefoglaltatnak a tantárgyak is.

Az oktatás az egyik legfontosabb munkánk. Első és második éves hallgatók nálunk nincsenek, a fogászati képzést a harmadévesekkel kezdjük. De az első és másodéves évfolyamokhoz patrónust adunk, aki emberileg megismeri és politikailag orientálja őket. Minden évben külön évnívót tartunk a harmadéveseknek, akik hozzánk kerülnek. Ekkor elmondjuk, mik az elvárásaink, törekvéseink. Mi szigorúak vagyunk, nálunk a gyakorlatról nem lehet elmaradni. Minden félévben minősítés készül minden egyes hallgatóról. Ezt az oktatói kollektíva készíti, bevonva a munkába a hallgatók képviselőit. A minősítés szó a szakmai fejlődésről (mennyiségi és minőségi szempont alapján), emberi magatartásukról, a betegekhez, társaikhoz való viszonyukról. Minden jellemzést felolvasunk az érdekelteknek, akik hozzászólhatnak ehhez. Az oktatóknak válaszolni, a minősítést indokolni kell. Összesen öt minősítés készül minden hallgatóról, akik munkahelyükre egy végleges minősítést visznek magukkal. Az én határozott álláspontom — mondta dr. Tóth Károly —, hogy nyíltan beszéljünk egymás közt a hallgatókkal. Az oktató idősebb barát, akinek a törekvése, hogy tanítványai jó szakemberek legyenek, lássák a közösséget, amelyben élnek és dolgoznak. Érezzenek együtt a beteggel. A beteggel emberi kon-

teljes fogorvosokat készítenek, gyakorolják a helyi érzéstelenítés technikáját, a fogaaszt. Hatodik félévben találkoznak először beteggel, amikor megtanulták a szemináriumon, hogyan kell a beteg panaszait kikérdezni, meghallgatni, hogyan kell kontaktust teremteni vele. A fogorvosstan-hallgatók utolsó vizsgáján már nem tantárgyakat kérdezzük, itt a tudás integrálását követeljük meg. Hallgatóink megértenek bennünket. A végzeteket rendszeresen visszahívjuk: bemutatjuk a klinika újdonságait — ezzel mintegy szakmai továbbképzésben részesítjük őket, elbeszélgetünk arról, hogyan voltak megelégedve az oktatókkal, meghallgatjuk őket a tapasztalataikról és a tanulságokat az oktatásban felhasználjuk.

Miután dr. Tóth Károly összefoglalta az oktatásban érvényesített rendkívül szimpatikus elveket, a klinika dolgozóinak másik fontos munkaterületéről érdeklődtem.

— A klinikán folytatott tudó-

szervezet és a pártszervezet példásan együttműködik, mindig szinkronban vannak. A klinikán a szakmai neveléssel egyforma fontosságú a politikai nevelés. A társadalmi politikai tevékenység elvárása az intézet vezetőjének igénye is.

Dr. Mari Lajos adjunktus ugyancsak egyik legrégebbi dolgozója a klinikának, 1952-ben nyert gyakornoki kinevezést. Beszélgetésünkkor megjegyezte; az intézet felszereltsége a régihez képest nagyon fejlett, a mai követelményeket tekintve azonban korántsem elégedettek vele. A műszerellátás mindig is nehéz volt. A valutaigényes műszerek beszerzése problémás és szakszerű karbantartásuk is sok gondot okoz. Nagy gond a kisegítő személyzet biztosítása (portás, beteghordozó stb.) is. A klinikának még körülbelül 15 asszisztensnőre volna szüksége. Sokszor maguknak az orvosoknak kell el látni az asszisztensi teendőket.

További probléma például az is, hogy sugárterápiás ellátásra nincs semmi lehetőség. A fogorvosképzés keretszámához képest kicsi a hely. Egy háromszintes pavilon körülbelül 10 évre kielégítené a férőhely szükségletet.

Fogászati kezelő a kezdeti évekből

Kereken 50 évvel ezelőtt a Klinika elődje a katonai fogászáttal együtt, mint Egyetemi Rendelő Intézet a Sebészeti Klinikára fennhatósága alatt állt. 1926-ban megkezdődött a szakorvosképzés 10 orvosjelölttel. 1927-ben például az intézet személyi állománya a következő volt: megbízott intézeti vezető, 2 fizetéstelen tanársegéd, díjazs gyakornok, díjtalan gyakornok, altiszt — a felszabadulásig ebben lényeges változás nem is történt.

A felszabadulás után dr. Miklós István lett az intézet megbízott vezetője. 1949-ben egy nagyobb helyiségen kívül (ez volt a konzerváló „osztály” 6 székkel) egy tanársegédi szoba, iroda, technikai laboratórium volt az épületben, melynek többi részét lakásnak, raktárnak használták. Az épület elhanyagolt volt. Ekkor határozta el a kormány, hogy a Szegedi Tudományegyetem önálló Stomatológiai Intézetet állít fel. 1949-ben dr. Hattyásy Dezső budapesti professzort bízták meg a szervezési munkával, s ő lett ebben az évben az intézet megbízott vezetője. A kormányzat 150 ezer forint értékben műszereket, gépeket, felszerelést adott és további 100 ezer forintot juttatott a klinikának az épület átalakítására.

1950-ben ünnepélyesen megnyitották az intézetet. Ugyanebben az évben létesült a fekvőbeteg osztály négy kórteremmel, amelyekben 15 ágyat tudtak elhelyezni. Az évek során bővült a klinika felszerelése, új helyiségeket alakítottak ki (könyvtár, kultúrszoba), megkezdte működését például a szerológiai laboratórium, megkezdtek a fogszabályozó szakrendelést, az SZTK-tól átvette a klinika a szájsz-

csupán az általános orvosok szakképzését látták el. 1963-ban az intézetet I. sz. és II. sz. Fog- és Szájbeteg Klinikára választották szét.

A klinika történetének felidézése során dr. Tóth Károly megmutatott néhány archív fotót is, s az előbbiekhöz a következőket fűzte: — Az 1950. május 1-i ünnepélyes átadás óta az épület történetében a következő jelen-

Napjainkban a legmodernebb apparátussal kezelik a betegeket

tős dátum 1966, amikor is a klinikához a szomszédos épületet rekonstruálva hozzákapcsolták. Magának az intézménynek történetében jelentős lépés volt a szakosított képzés beindítása, amely szükségessé tette a különböző osztályok kialakítását. Régebben nem voltak osztályok és minden orvosnak mindent kellett tudnia és csinálnia. Az oktatás és az

taktust kell kialakítani, beszédessé kell tenni, nemcsak a pillanatnyi panasz iránt kell érdeklődni, nem szabad rögtön „letámadni”.

Mielőtt a hallgatókat beteghez engedjük, minden művelet el kell látniuk úgynevezett fantomfejekre; egyszerű vagy komplikált tömést, fogkorona előkészítést, gyökérkezelést, részleges és

Vendéglátóink: dr. Tóth Károly, Machánszky József és dr. Mari Lajos. (Fotók: Sipos István)

mányos kutatás témái azonosak az egészségügyi minisztérium kiemelt kutatási témáival. A fogszuvasodás megelőzése az egyik központi problémánk. Erre vonatkozóan a háztartási só fluorozásával foglalkozunk. Ez a módszer gyakorlatilag bevált, az eredmények nagymértékű fogszuvasodás csökkentést mutatnak a kísérleti és kontroll-közégek között. Ez alapján a módszer országos kiterjesztését reméljük. Másik jelentős kutatási területünk a nyálmirigyek betegségeinek diagnosztikája és terápiája. Itt izotópos módszereket alkalmazunk, amit Magyarországon sehol másutt nem próbáltak. Jelentős előrehaladást értünk el a szájüregi daganatos betegségek ellátása tekintetében, új módszereket találtunk ennek terápiájában. Ki kell emelni az álkapocs füllet megbetegedés izotóp-diagnosztikájának kidolgozását. Továbbá teljes alsó és felső protézis készítésének funkciót jobban figyelembevevő módszerét. A fogból biológia és kóros elváltozásaira vonatkozó szövettani elváltozások vizsgálatát, valamint a foghiány pótlásának modern módszereit — mint kutatási feladatokat.

Machánszky József, vezető fogtechnikus, a klinika pártalap-szervezetének titkára 1945-ben került az intézethez. Elmondta, hogy a KISZ-szervezet, a szak-

Dr. Mari Lajos kalauzolásával végigjártam a klinika két összekapcsolt épületét és meggyőződhettem arról, hogy a szakmai feladatok ellátásában rendelkezésre álló helyiségek valóban szűkösek. Csak néhány megjegyzést idézek fel vezetőmtől: örvendetes, hogy például a gyermekfogászatot teljesen el tudták különíteni a felnőtt rendelőtől, modern gépekkel dolgozhatnak. A szűkös viszonyok ellenére kialakítottak néhány szociális részleget. Ipari tévé rendszerrel tudnak előadást tartani. Hetente három órában beszédterápiás gyakorlatot tartanak gyerekeknek. A könyvtár állománya fontos szakirodalmi anyagot nagy gazdagságban tartalmaz. Külön műtő áll rendelkezésre steril és könnyebb műtétekhez. Viszont: 5 kórterem összesen 15 ágyval jelenti a fekvőbeteg osztályt — és ez nagyon kevés. Az épületek valóban a pincétől a padlásig ki vannak használva.

Úgy gondolom, dr. Tóth Károly, dr. Mari Lajos és Machánszky József szíves és gondos tájékoztatása alapján hiteles képet adhattam a Fogászati és Szájsebészeti Klinika jelenlegi helyzetéről, amelyre — röviden — az jellemző, hogy figyelemreméltó eredményekkel és megoldásra váró gondokkal bír.

CSOKONAI ATTILA

Tartozni valahová, valamiért

Új színjátszócsoporthat szervezött a főiskolán, de csak elnevezésében hagyományos, minden egyéb vonatkozásában újszerű, legalábbis ha a főiskolai előzményekre gondolunk.

A továbbiakban néhány általános megjegyzés következik, mivel a jelen állapotai eléggé képlekenyek, még sokminden szülehet ebből a vállalkozásból. Célok az, hogy nagy vonalakban bemutassam a társulat elképzeléseit, terveit, koncepcióját és felhívjam a figyelmet munkájukra. Alapvető elképzeléseik megfelelőnek napjaink népszerű és szimpatikus törekvéseinek, amelyekből már jó néhány amatőr színpad született. Lehet, hogy sokat hallottunk már ilyesmiről és lassan immunisakká válunk az efféle programok hallatán, de legyünk optimisták és szavazunk nekik bizalmat!

Ne gondoljuk azonban, hogy egynesen Peter Brook és Grotowski babérjainak megtépezására szövetkeztek, csupán az adott körülmények legteljesebb kihasználásával igyekeznek valami hasznosat tenni. Nem hódolnak

a formai bravúroknak, az érzelmek útján keresik a közeledést, a kapcsolatteremtést, és a gondolkodó emberekre számítanak. Céljuk nem kevés: kihozni az emberből a vágyat az önmegismerésre, az állásfoglalásra, az önkifejezésre, mely által maguk is teljesebbé lesznek. Így alkalmuk lesz talán az érdektelenség, közömbösség járványának megfékezésére is.

Sajátos helyzetükből (tudniillik, hogy pedagógusok lesznek) adódik egy speciális terv is: a tanáregyéniség formálása, színésztétele. Azzal, hogy egymás között (és a közönség irányában is) törekcsenek a legnagyobbfokú egymástértésre, a tanár személyiség jegyelt is gazdagítják.

Programjuk jellemzője, az emberi magatartásformák elemzése, érzékeny reagálás mindennapiainkra, problémáink érzékelése, értelmezése és lefordítása a színház nyelvére. A műsortervek Dürrenmatt, Schiller, Mácza műveivel találkozhatunk. Nem jelenthet kötöttséget a klasszikus szöveg, hiszen van rá jó néhány

példa mennyire a ma hangján szólhatnak a legrégebbi szerzők is. Egyébként számítanak a színpadosok élő anyagra is, (például főiskolások szerzeményeit is szívesen felhasználják).

Mikor ott jártam náluk egy próbán, jóérzéssel tapasztaltam, hogy nem kizárólag magyar színpadosok áll a gárdá. Itt nem is az irodalmi felkészültség és érdeklődés a legfőbb szempont, hanem a kifejezővágy, a valahová tartozni akarás igénye, az, hogy semmi ne maradjon kimondatlan, ami érdemes a közvetítésre, ami nem csak egy ember gondja, dilemmája.

A csoport művészeti vezetője Teszary Gábor, a Szegedi Nemzeti Színház tagja. Érthetően nagy lelkesedéssel és komolysággal vette kezébe a munkát. Első közös produkciójukat novemberben mutatják be a főiskolán. Ha rajzzakosaink és énekszakosaink bekapcsolódnának az irodalmi színpad tevékenységébe, hozzájárulnának a nagyobb eredmények megszületéséhez.

KURCZ KLÁRA

„Gólyák” a Hungáriában

Több száz fiatal várta izgalommal a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola idei gólyabáljának megnyitóját október 11-én a Hungária étteremben. A mintegy 400 elsőéves főiskolás tiszteletére rendezett bál résztvevőit Dr. Nagy Antal főigazgatóhelyettes üdvözlölte.

A megnyitó után a budapesti SCAMPOLO együttes mutatkozott be néhány új hangvételű számmal a lelkes közönségnek. A teremben hamarosan tetőfokúra hágott a jókedv, melyben nem kis része volt a jó ritmusban előadott, modern hangvételű zeneszámoknak. Néhány szám elhangzása után már teljesen megtelt a táncparkett, s a fiatalok felszabadultan ropták a rokkendort és sheeket.

A szervezés színvonalát dicséri, hogy a zenekar játéka színesítette a bált. Sikerült a hallgatók között nagy örömmel fogadott cimbalom-szólót, majd pedig non stop disc jockey mű-

sort hallhattak az egybegyűltek, a legújabb angol számokból. Nagymértékben emelte a hangulatot, hogy szinte egy percre sem szünetelt a zene, s így a táncolnivalóknak bőven volt alkalom hódolni kedvenc szendélyüknek. Az újszerű megoldás sikert aratott; a gépzene és a zenekar játéka jól egészítette ki egymást, emelte a hangulatot, fokozta a fiatalok jókedvét.

Ugyancsak a szervezés ötletgazdagságát bizonyítja, hogy az étterem bejáratánál kollektív alkotású rajzversenyt rendeztek, melyre mindenki benevezhetett, s pillanatnyi hangulatának megfelelően megörökíthette benyomásait a rajzlapokon, melyeket éjfélkor értékelt a zsüri.

Az emelkedett hangulatú, kitűnő rendezésű bál a kora hajnali órákban fejeződött be. Sikerült mibem bizonyítja jobban, mint hogy a társaság többsége zárórákor távozott a Hungáriából.

MONORY BULCS